

Asia: VN/7272/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne 1 §:ään – Soveltamisala

Era kommentarer om 1 § – Tillämpningsområde

Suomen tuulivoimakuntien verkoston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Lakiehdotuksessa ja perusteluissa on määritetty käytöstä poistetuksi tuulivoimalaksi tuulivoimala, joka ei ole ollut yhteen vuoteen tuotantokäytössä. Varaosien saatavuus, etenkin Pohjois-Suomen teiden huonosta kantavuudesta johtuvat kuljetusrajoitukset, omistajamuutostilanteiden järjestelyt ja muut poikkeukselliset tilanteet huomioiden pidämme vuoden määrä aikaa liian lyhyenä. Liian lyhyt määräaika aiheuttaa kunnalle tarpeetonta arviointityötä. Tuulivoimakunnat ehdottavat määräjän pidentämistä kahdeksi vuodeksi.

On myös hyvä huomioida, että kokonaisen tuulipuiston voimaloiden ikääntyessä voimalat saattavat poistua tuotantokäytöstä hiukan eritahtisesti. Purkaminen on kuitenkin järkevää suorittaa samalla kertaa mahdollisimman monelle voimaloille, jotta voidaan minimoida paitsi kustannukset, myös raskaan liikenteen määrä ja muu häiriö alueella. Tästäkin syystä on perusteltua pidentää purkamiseen ajankohtaan liittyvää määräaika.

Kommenttinne 2–3 §:ään – Purkamisvelvollisuus ja purkamisen laajuus eräissä tilanteissa

Era kommentarer om 2–3 § – Nedmonteringsskyldighet och nedmonteringens omfattning i vissa situationer

Tuulivoimakunnat eivät kannata pystytys- ja huoltokenttien purkamista tai pidä järkevänä perustusten täydellistä purkamista pääsääntönä.

Tuulivoimakunnat pitävät tärkeänä, että maatuulivoimaloiden purkuvaatimusten laajuus on verrattavissa muille toimialoille asetettuihin velvoitteisiin.

Tuulivoimakunnat myös katsovat, että purkuvaatimukset eivät saa johtaa tilanteeseen, jossa purkuvaatimusten täyttämällä aiheutetaan enemmän ympäristöhaittaa kuin purkamatta jättämisellä olisi, tai että ympäristöhaitta aiheutuu toisaalle, kun esimerkiksi otetaan maa-aineista tuulivoima-alueen ennallistamistoimiin. Maatuulivoimalan pystytys- ja huoltokentän purkaminen ja ennallistaminen vaatisi tarpeetonta, määrän osalta merkittävien maamassojen liikuttelua, kun yhtäältä purettava maamassa pitäisi kuljettaa pois purkupaikalta ja toisaalta taas olisi tuotava tilalle suuret määrät uutta maamassaa. Ympäristörasitus siirtyy näin ollen paikkaan, josta korvaavat maamassat otetaan sen lisäksi, että aiheutetaan merkittävä määrä raskaan liikenteen ajosuorituksia, pölyä ja melua. Kunnat ovat kaavoittaneet alueet uusiutuvan energia tuotantoon, ja on luonnollisesti toivottavaa, että tuotanto alueella jatkuu myös ensimmäisen voimalasukupolven tultua elinkaarensa päähän. Olemassa olevat rakenteet tukevat uusien projektien kehittämistä. Näin on myös niissä tilanteissa, joissa uusi hanke ei seuraa edellistä aivan välittömästi.

Tuulivoimakunnat eivät siis kannata pystytys- ja huoltokenttien purkamista. Jos purkamista tullaan vaatimaan, on hyvä, että pääsäännöstä voidaan poiketa. Näemme, että maanomistajan suostumuksella tehty poikkeamismenettely ei ole hyvän hallinnon mukaista, sillä se asettaa yksittäisen maanomistajan poikkeukselliseen asemaan päättämään asiasta, jonka kaikkien ulottuvuuksien hahmottamista on kohtuutonta häneltä olettaa.

Tuulivoimakunnat eivät myöskään kannata perustusten purkamista kokonaan. Perustusten purkaminen kokonaan, myös maanalaisten osien osalta, lisää vaaditun vakuuden suuruuden mittaluokkaan, joka estää useiden hankkeiden toteutumisen markkinaehtoisessa toimintamallissa. Tuulivoimahankkeiden estyminen estää välillisesti myös muiden uusien sähköintensiivisten teollisuushankkeiden houkuttelun Suomeen, minkä myötä kuntien elinvoimanäkymät heikkenevät. Samalla vaarantuu pääministeri Orpon hallitusohjelman keskeinen tavoite talouskasvusta puhtaan siirtymän hankkeiden avulla. Tuulivoimahankkeet on lähtökohtaisesti kaavoitettu metsätalouden jo hyödyntämille tai muutoin ihmiskäden muokkaamille alueille. Ympäristöarvot on selvitetty hankekehitysvaiheessa tarkoin. Kyse ei siis ole neitseellisestä luonnonympäristöstä, jonka täydellistä ennallistamista voisi pitää perustellumpana.

Lisäksi perustusten purkamisen laajuuden osalta on syytä huomioida, että purettavan betonin kiertotalouden mukainen hyödyntäminen edellyttää tällä hetkellä, että muutamien kymmenien kilometrien säteellä on rakenteilla kohde, jossa purkumateriaalia voidaan hyödyntää. Laajojen betonirakenteinen kattava purkaminen on kiertotalouden kannalta vielä tänä päivänä haaste, vaikka tulevaisuudessa kiertotalousratkaisuita on oletettavasti paremmin saatavilla.

Tuulivoimakunnat ovat huolissaan myös siitä, että epätarkoituksenmukaisen laajat purkuvelvoitteet lisäävät sijaintikunnille riskin siitä, että kunta joutuisi maksamaan kohtuuttoman suuria purkukustannuksia tilanteissa, joissa vakuus ei olisikaan riittävä tai jostakin syystä käytettävissä. On totta, että kunnat hyötyvät tuulivoiman kiinteistöveroista, mutta nykyinen kuntien taloustilanne ei salli näiden varojen rahastoituna pitämistä kymmenien vuosien ajan epätodennäköisen mutta mahdollisen riskin vuoksi. Tuulivoiman sijoittaminen kunnan alueelle ei ole helppo tai kivuton ratkaisu. Tuulivoima kuitenkin palvelee koko Suomen ja koko energiajärjestelmämme etua, joten on kohtuutonta lisätä sijaintikuntien kantamaa riskiä asiaan liittyen – etenkin kun ympäristövaikutuksia

koskevat selvitykset eivät selkeästi osoita purkamista purkamatta jättämiseen verrattuna luonnon kannalta paremmaksi vaihtoehdoksi.

Tuulivoimakunnat pitävät huonona vaihtoehtona laajan purkuvelvollisuuden ulottamista ennen lain voimaantuloa rakennettuihin voimaloihin. Jo rakennettujen voimaloiden investointilaskelmissa tai purkuvakuusjärjestelyissä ei ole voitu varautua nykykäytäntöä laajempiin purkumenettelyihin. Hankkeiden talouden ajaminen liian ahtaalle takautuvasti voimaan tulevan sääntelyn keinoin lisää riskiä sille, että voimaloiden omistaja ei voi vastata velvollisuuksistaan nykykäytännönkään mukaisesti.

Kommenttinne 4–6 §:ään – Vakuutta koskevat säännökset

Era kommentarer om 4–6 § – Bestämmelser om säkerheten

Tuulivoimakunnat pitävät tärkeänä riittäviä vakuuksia, mutta toisaalta haluavat huomauttaa, että on syytä pitää mielessä kokonaisuus: kokonaisuuden kannalta sääntelyn tulee tukea vastuullista toimintaa mutta myös luoda kilpailukykyinen toimintaympäristö yritystoiminnalle, joka lisää alueiden elinvoimaa. Myös kuntien resurssien riittävyys suhteessa lainsäädännön vaatimukseen tulee pitää kokonaisharkinnassa mukana.

Valtaosa uusiutuvan energian hankkeista sijaitsee pienissä kunnissa. Pienen kunnan hallinnon organisaatio voi olla erittäin pieni, vain muutamien virkamiesten varassa. Tuulivoimakunnat korostavat, että on syytä noudattaa varovaisuutta ja harkintaa, kun pienille kunnille osoitetaan uusia hallinnollisia tehtäviä. Mikäli uusia tehtäviä asetetaan esimerkiksi vakuuden valvontaan liittyen, on varmistettava se, että sallittavat vakuusjärjestelyt ovat aidosti yksinkertaisia ja helposti valvottavissa eri osapuolten näkökulmasta.

Käytettävien vakuusmallien aiheuttaman työmäärän lisäksi tulee arvioida myös niihin liittyvät kustannukset. Kuten aiemmin lausunnossa on todettu, markkinaehtoisesti rakennettavat tuulivoimahankkeet eivät toteudu kulukokonaisuuden noustessa liian suureksi: kunnissa näemme jo nyt, että kaikki luvitetutkaan hankkeet eivät etene, mikä indikoi kustannustason olevan jo nykyisellään liian korkea. On myös kuntien etu, että hankkeilla on edellytys edetä valmiiksi asti, vaikka yhtä lailla on tärkeää varmistaa, että purkamisen ja ennallistamisen kuluihin on varauduttu.

Kommenttinne 7 §:ään – Purkamisesta määrääminen

Era kommentarer om 7 § – Föreläggande om nedmontering

-

Kommenttinne 8 §:ään – Voimalan omistajan konkurssi

Era kommentarer om 8 § – Kraftverksägarens konkurs

-

Kommenttinne 9 §:ään – Viranomaistehtävästä kunnalle suoritettava maksu

Era kommentarer om 9 § – Avgift som betalas till kommunen för myndighetsuppgifter

-

Kommenttinne 10 §:ään – Viittaus rikoslakiin

Era kommentarer om 10 § – Hänvisning till strafflagen

-

Kommenttinne 11 §:ään – Voimaantulo

Era kommentarer om 11 § – Ikraftträdande

-

Kommenttinne 56 b §:ään – Maatuulivoimalan purkamislupa

Era kommentarer om 56 b § – Rivningslov för landbaserade vindkraftverk

-

Kommenttinne koskien muita rakentamislain muutettavaksi ehdotettavia pykäläiä

Era kommentarer om övriga paragrafer som föreslås bli ändrade i bygglagen

-

Kommenttinne koskien maatuulivoimalan rakentamista koskevaan lupahakemukseen liitettävää selvitystä voimalan purkamisen kustannuksista

Era kommentarer om den utredning av kostnaderna för nedmontering av ett landbaserat vindkraftverk som fogas till ansökan om tillstånd att bygga ett landbaserat vindkraftverk

-

Kommenttinne vaikutusten arviointiin

Era kommentarer om bedömningen av konsekvenserna

-

Muut kommenttinne hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännöskohtaiset perustelut)

Övriga kommentarer om den allmänna motiveringen till utkastet till regeringsproposition (kapitlen 1–12, med undantag av kapitel 4.2 Huvudsakliga konsekvenser och 7 Specialmotivering)

-

Yleiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Allmänna kommentarer om utkastet till regeringsproposition

Suomen tuulivoimakuntien johtajien verkosto (myöhemmin ”tuulivoimakunnat”) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä siihen liittyvistä muutoksista rakentamislakiin.

Tuulivoimakunnat näkevät, että tuulivoimarakentaminen on mahdollistaja muille puhtaan siirtymän investoinneille Suomeen ja jopa samoille alueille sähköntuotantokapasiteetin kanssa. Kyse on investoinneista, jotka eivät ole houkuteltavissa Suomeen ja etenkin lukuisiin pieniin kuntiin mitään muuta kautta. Investointien saaminen Suomeen ja etenkin syrjäisemmillekin alueille on maamme talouden kannalta välttämätöntä: investointien saaminen suurimpien kaupunkialueiden ulkopuolelle on ehdoton edellytys kuntien tulevaisuudelle. Sääntely-ympäristön tulee kirittää kestävään ja

vastuulliseen liiketoimintaan, mutta myös mahdollistaa se. Pohjaa hankkeiden taloudelliselta kannattavuudelta ei tule viedä ylimitoitetuilla vaatimuksilla.

Tuulivoimakunnilla on monta näkökulmaa tuulivoiman sääntely-ympäristöön. Yhtäältä halutaan varmistaa, että sääntely osaltaan lisää hankkeiden hyväksyttävyyttä, läpinäkyvyyttä ja koko elinkaaren aikaista kestävyyttä. Toisaalta kunnille on tärkeää, että hankkeet toteutuvat; mikäli markkinaehtoisesti, ilman valtin tukea, toteutettaville hankkeille kohdistetaan kohtuuttomasti kustannuksia, on selvää, että useimmat hankkeet eivät toteudu. Kunnat pitävät siksi kohtuuttomien kustannusten asettamista tuulivoimahankkeille myös omien tulevaisuusnäkömiensä rapauttamisena.

Kunnat haluavat pitää työkenttensä selkeänä ja hallittavana resurssien ollessa vähäiset.

Lakihankkeen yhteydessä ei ole riittävästi arvioitu etenkin pienten kuntien mahdollisuutta selviytyä luonnoksessa kaavailluista velvollisuuksista. Vaikeasti toteutettavia hallinnollisia tehtäviä halutaan välttää kuntien resurssien ollessa hyvin rajatut. Samoin toivomme, että hallinnolliset prosessit ovat selkeitä, ja ei luoda maanomistajan lupaan perustuvia menettelyitä.

Manninen Marjukka

li - Lausunto jätetään Tuulivoimakuntien johtajien verkoston nimissä.